

Poliisin kohtaama väkivalta ja purkukeskustelut sen käsittelyssä

Outi Harkkila ja Stina Hirvonen

3/2022

TIIVISTELMÄ

Julkaisun nimi: Poliisin kohtaama väkivalta ja purkukeskustelut sen käsittelyssä

Tekijät: Outi Harkkila & Stina Hirvonen

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Jukka Laukkanen ja Heikki Lähteenmäki

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tutkimme, millaisia jälkitoimia on järjestetty poliisille, joka on kohdannut työtehtävissään kriittisen tilanteen, millaiseksi väkivallan kohtaaminenkin lasketaan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia vaikutuksia kriittisen tilanteen jälkeen pidetyllä purkukeskustelulla voi olla. Lisäksi selvitimme millaista ohjeistusta Poliisihallituksella ja poliisilaitoksilla on purkukeskusteluiden järjestämiseen. Tutkimusmenetelmänä käytimme kirjallisuuskatsausta ja tutustuimme Poliisihallinnon ja poliisilaitosten julkisiin ohjeisiin sekä laajasti erilaiseen kirjallisuuteen, tutkimuksiin ja artikkeleihin, jotka liittyvät poliisin kohtaamaan väkivaltaan ja purkukeskusteluihin.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena kirjallisuuskatsauksena. Tutkimuksemme selvisi, että poliisiin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt ja siten myös tarve purkukeskustelutoiminnalle on kasvanut. Poliisihallinnolla on määräys koskien kriittisten tilanteiden, kuten väkivaltatilanteiden jälkipuintia ja tutkimustulosten perusteella kriittisten tilanteiden jälkeen purkukeskustelut sekä muu henkinen ensiapu järjestetään matalalla kynnyksellä ja purkukeskustelutoiminnolla voi olla suuri merkitys työntekijöiden toimintakyvyn ylläpitämiseen.

Sivumäärä: 32

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 03/2022

Avainsanat: purkukeskustelu, väkivalta, jälkipuinti, traumaattinen kriisi

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Opinnäytetyön tavoite ja rajaus	3
1.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuskysymykset	3
1.3 Aikaisempia tutkimuksia	4
2 TRAUMAATTINEN TILANNE JA DEFUSING	5
2.1 Traumaattisen tilanteen käsittelyn vaiheet	5
2.2 Akuutti kriisi	6
2.3 Purkukeskustelun teoriaa	7
2.4 Purkukeskustelun ja jälkipuinnin erot	8
3 VÄKIVALTA TYÖSSÄ	10
3.1 Työssä kohdattava väkivalta	10
3.1.1 Uhkaavan käyttäytymisen taustatekijöitä	10
3.2 Työnantajan velvollisuudet ja työturvallisuus	11
4 POLIISIN KOHTAAMA VÄKIVALTA	13
4.1 Virkamiehen vastustaminen	13
4.2 Poliisiin kohdistuva väkivalta	14
4.3 Poliisi ja voimankäyttö	16
5 KRIITTISTEN TILANTEIDEN JÄLKITOIMET	19
5.1 Kriittisten tilanteiden jälkitoimet poliisihallinnossa	19
5.2 Lounais-Suomen poliisilaitos ja purkukeskustelun toteuttaminen	20
5.3 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos ja purkukeskustelun toteuttaminen	21
5.4 Länsi-Uudenmaan ja Lounais-Suomen ohjeiden eroja	22
5.5 Aikaisempia tapahtumia, joissa jälkipuintia on käytetty	22
5.5.1 Jakomäki-Mikkeli-panttivankidraama	22
5.5.2 Poliisin kuolema yliajossa Lauttasaarella	23
5.6 Millaista psyykkistä apua poliisihallinnossa on poliisimiehille tarjolla	23
5.7 Poliisin posttraumatyöpajat	25
5.8 Koulutus kriittisten tilanteiden kohtaamista varten	26
5.9 Jälkitoimien seuranta poliisissa	26
5.10 "Hyvä tietää" -asioita poliisimiehelle liittyen purkukeskusteluihin	26
6 POHDINTA	27
6.1 Johtopäätökset	29
LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheen valitsimme jo opintoihin liittyvän harjoittelun puolivälissä. Kohtasimme harjoittelun aikana työelämässä tilanteita, joiden jälkeen purkukeskustelutoiminta on ollut tärkeää, vaikka väkivalta ei kyseisissä tehtävissä olekaan kohdistunut poliisiin. Tästä heräsi ajatus siitä, kuinka tärkeää psyykkinen tuki ja apu on etenkin, jos väkivalta kohdistuu poliisimieheen itseensä.

Poliisihallinnossa on viime vuosina herätty henkisen hyvinvoinnin tärkeyteen ja poliisien henkistä hyvinvointia on edistetty ja tuettu erilaisin tavoin. Poliisin työ on henkisesti jo valmiiksi hyvin kuormittavaa, joten yksittäinenkin vakava omalle kohdalle osunut tilanne voi aiheuttaa vaikeuksia suoriutua työstä ja jopa omasta siviilielämästä. Poliisin työssä henkinen kuormitus on jatkuvaa ja stressi voi siten kertautua ja lopulta tämäkin voi aiheuttaa työkykyyn ja työstä suoriutumiseen vaikuttavia oireita työntekijälle. Edellä mainitut tilanteet voivat johtaa pitkiin sairaslomiin ja jopa työkyvyttömyyteen, joten nopea oikeanlainen apu voi tuoda poliisihallinnolle myös taloudellisia säästöjä.

Poliisiorganisaatiossa käytössä on defusing- eli purkukeskustelutoiminta. Se tarkoittaa ryhmäkeskustelua, joka käydään mahdollisimman pian kriittisen tilanteen jälkeen. Purkukeskustelussa tarkoituksena on jakaa ryhmän kesken omia kokemuksia ja tunteita liittyen tapahtuneeseen kriittiseen tilanteeseen. Purkukeskustelun tarkoituksena on purkaa ja tasoittaa tuntemuksia, jotta osallisten on helpompaa palata normaaliin elämään. (Cardinal, 2021.) Työssämme selvitimme laadullisella kirjallisuuskatsauksella, mitä purkukeskustelussa tapahtuu ja millaisia vaikutuksia sillä voi olla, sekä millaista purkukeskustelutoimintaa poliisiorganisaatiossa järjestetään.

Työssä tarkastelimme asiaa yksittäisen poliisimiehen näkökulmasta. On selvää, että kentällä valvonta- ja hälytystehtävissä työskenteleviin poliisimiehiin kohdistuu eniten väkivaltaa ja sen uhkaa, mutta kuka tahansa poliisimies, missä tahansa tehtävässä, voi joutua työssään väkivaltaiseen tilanteeseen. Opiskeluun sisältyvän työharjoittelun aikana työskentelimme kahdella eri poliisilaitoksen poliisiasemalla valvonta- ja hälytystehtävissä sekä tutkinnassa. Monella poliisilla, kummallakin poliisiasemalla oli epäselvyyttä siitä, että kriittisten tilanteiden jälkeisiä purkukeskusteluja ja psyykkistä apua on edes olemassa, puhumattakaan siitä, mistä tai keneltä tämän kaltaista apua on saatavissa. Usein avun hakeminen saatetaan kokea työlääksi ja hankalaksi, jolloin apua ei haeta välttämättä ollenkaan.

Tämän työn avulla halusimme selvittää mistä ja miten apua on saatavissa, jotta oma tietoutemme aiheesta lisääntyisi ja pystyisimme jakamaan tietoa eteenpäin tulevaisuudessa työskennellessämme poliisiorganisaatiossa. Lisäksi tarkoituksena oli, että tämän työn avulla myös kuka tahansa poliisi tulisi tietoiseksi henkisen avun tärkeydestä, sen saatavuudesta ja tarkoituksesta.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja rajaus

Opinnäytetyössämme tavoitteemme oli selvittää, millaista defusing-toimintaa on saatavilla poliisille, joka on kohdannut työssään itseensä kohdistuvaa väkivaltaa. Tarkoituksena oli myös selvittää, millaisia vaikutuksia kriittisen tilanteen jälkeen saadulla psyykkisellä avulla on. Rajasimme aiheen siten, että keskityimme yksittäisen poliisimiehen näkökulmaan ja siihen, millaista purkukeskustelutoimintaa poliisiorganisaatiolla on tarjota ja rajasimme pois terveydenhuollon ammattilaisten tarjoaman avun, jota voi myös poliisiorganisaatiossa työterveyshuollon kautta hyödyntää. Lisäksi selvitimme millaisia positiivisia vaikutuksia tämän kaltaisen toiminnan järjestämisellä voi olla. Aiheeseemme liittyi oleellisesti myös poliisin voimankäyttö, mutta emme työssämme ottaneet kantaa poliisin voimankäyttöön tai sen edellytyksiin kriittisissä tilanteissa.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuskysymykset

Hyvä tieteellinen käytäntö tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkija osoittaa tutkimuksellaan tutkimusmenetelmien, tiedonhankinnan ja tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa. Tutkimus siis tuottaa uutta tietoa tai esittää, miten vanhaa tietoa voidaan hyödyntää uudella tavalla. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkija noudattaa työssään rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Rehellisyydellä viitataan siihen, että tutkijan tulee kunnioittaa toisten tutkijoiden töitä ja saavutuksia. (Vilka 2015, 42.)

Toteutimme tutkimuksen laadullisena eli kvalitatiivisena kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on rakentaa kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta (Salminen 2011, 3). Kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa erilaisiin tyyppihin, joiden joukosta käyttöömme valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Se on yksi yleisimmin käytetyistä kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä ja sen voidaan luonnehtia olevan yleiskatsaus ilman tarkkoja ja tiukkoja sääntöjä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineistot ovat laajoja, eikä aineiston valintaa rajaa metodiset säännöt. Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella pystytään kuitenkin kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä laaja-alaisesti. (Salminen 2011, 6.)

Kun tutkimuksen tekemisessä käytetään laadullista tutkimusmenetelmää tutkimusaineiston kokoa ei säätele aineiston määrä vaan sen laatu. Laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena, että tutkimusaineisto on apuvälineenä asian tai ilmiön ymmärtämisessä. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä ei ole tarkoitus saavuttaa yleistettävyyttä samalla tavalla kuin määrällisessä tutkimuksessa. Kun käytössä on laadullinen tutkimusmenetelmä ei aina ole mielekäästä pyrkiä tekemään tulkintaa vain yhden lähde-tyyppin perusteella, esimerkiksi pelkästään haastatteluiden tai kuvamateriaalin perusteella. Parempi tavoite olisi pyrkiä yhdistelemään erilaisia aineistoja ja etsimään yhtäläisyyksiä ja johtolankoja niiden välillä. (Vilka 2015, 150.)

Perehdyimme poliisihallituksen määräykseen kriittisten tilanteiden jälkitoimista sekä kahden eri poliisilaitoksen omiin julkisiin ohjeisiin purkukeskustelutoiminnan järjestämisestä poliisilaitosten alueilla. Poliisihallituksen ja poliisilaitosten ohjeita voidaan pitää luotettavina lähteinä. Lisäksi käytimme lähteinä erilaisia artikkeleita ja kirjallisuutta, joissa kerrotaan traumaattisten tilanteiden aiheuttamista seurauksista ja jälkitoimista sekä poliisiin kohtaamasta väkivallasta. Pyrimme keräämään tietoa aiheista mahdollisimman laaja-alaisesti. Lähdeaineiston hankinnassa käytimme lähdekritiikkiä ja jokaisen lähteen kohdalla arvioimme sen luotettavuutta. Vaikka osa lähteistämme on yli kymmenen vuotta vanhoja, ovat ne silti ajankohtaisia ja hyödynnettävissä osana tutkimustamme.

Aineistoa kerätessämme ja tutkimusta tehdessämme keskeisinä tutkimuskysymyksinämme olivat seuraavat kysymykset:

1. Mitä purkukeskustelutoiminta on ja millaisia hyötyjä sillä voidaan saavuttaa?
2. Millaista purkukeskustelutoimintaa poliisihallinnossa järjestetään?
3. Kuinka paljon poliisiin kohdistuu väkivaltaa?

1.3 Aikaisempia tutkimuksia

Purkukeskustelu menetelmänä on kehitetty jo 1980-luvulla, mutta riippumattomia tutkimuksia aiheesta on ollut vaikeaa tehdä, koska vertailuryhmää, jossa osa samassa kriittisessä tilanteessa olleista käy purkukeskustelun ja osa ei, ei ole käytettävissä. Suomalaisen poliisiin kohtaamasta väkivallasta ei ole paljon tutkimuksia, mutta 2010-luvulla Henri Rikander on tutkinut asiaa väitöstutkielmissään. Aiheeseen liittyen Rikander on kirjoittanut useita artikkeleita, joista osan Mika Sutelan kanssa. Poliisijärjestöjen Liitto on tehnyt vuonna 2019 jäsenilleen tutkimuksen, jonka osana kysyttiin poliisien kokemusta väkivallasta työssään. Purkukeskustelut ovat tällä hetkellä niin sanottu kuuma aihe ja siihen liittyen on tehty myös useita opinnäytetöitä Poliisiammattikorkeakoulussa sekä muissa ammattikorkeakouluissa.

2 TRAUMAATTINEN TILANNE JA DEFUSING

2.1 Traumaattisen tilanteen käsittelyn vaiheet

Opinnäytetyömme keskittyy traumaattisten tilanteiden jälkikäsittelyyn, joka tapahtuu hyvin pian tapahtuman jälkeen eli purkukeskustelumenettelyyn. Kokonaisuuden kannalta on hyvä tiedostaa, millaisia vaiheita traumaattisen tilanteen jälkikäsittelyyn kuuluu. Ymmärrys siitä, että traumaattisen tilanteen käsittely koostuu useammista vaiheista, auttaa ymmärtämään sen, mihin vaiheeseen poliisiorganisaatiossa käytetty purkukeskustelu kuuluu.

Väkivallan seuraukset ovat erilaisia ja jokaisella yksilöllä voi esiintyä erilaisia seurauksia, jotka vaikuttavat monitasoisesti hyvinvointiin, vaikka näkyviä vammoja ei tapahtumasta jää. (Naistenlinja, Väki-valta jättää aina jäljen, luettu 17.1.2022). Väkivaltaa kohdanneelle uhrille voi aiheutua sekä psyykkisiä että fyysisiä oireita. Psyykkisiä vaikutuksia voivat olla esimerkiksi ahdistuneisuus, univaikeudet, painajaiset ja pelot. Lisäksi toistuvasti väkivallan uhriksi joutuminen tai väkivallan näkeminen voi altistaa masentuneisuudelle ja eristäytymiselle sekä heikentää itsetuntoa ja itsearvostusta. (Mieli, Lounais-Suomen mielenterveys ry, luettu 17.1.2022.)

Kriittisiin tilanteisiin, kuten väkivaltatilanteisiin reagoiminen on jokaisella yksilöllistä, eikä etukäteen voi tietää miten kukin tilanteisiin reagoi. Poliisin reaktioon voi vaikuttaa muun muassa hänen ammatillinen identiteettinsä, työkokemus sekä elämäntilanne. (POL-2019-14546, 2.)

Väkivaltatilanne on usein sen kokeneelle traumaattista. Traumaattisen tilanteen käsittely voidaan jakaa neljään vaiheeseen, joita ovat: sokkivaihe, reaktiovaihe, käsittelyvaihe ja uudelleen suuntautumisen vaihe. Shokkivaihe, on ensimmäinen vaihe ja sen kesto voi vaihdella muutamasta päivästä muutama kuukauteen. Sokkivaiheessa mieli yrittää suojautua kokemukselta eikä kykene vastaanottamaan ohjeita. Sokkivaiheeseen tyypillisiä oireita ovat sekavuus, ajan- ja todellisuudentajun menettäminen sekä tilanteeseen sopimaton käyttäytyminen. Fyysisinä oireina voi esiintyä vapinaa, hikoilua, palelua ja fyysistä kipua kuten päänsärkyä. (Työturvallisuuskeskus, väkivalta pois työpaikalta -opas 2020, 34–35.)

Shokkivaiheen jälkeen koetaan reaktiovaihe, jolloin väkivaltatilanteen kokenut alkaa ymmärtämään, mitä on tapahtunut. Tämä vaihe kestää muutamasta päivästä useampaan kuukauteen. Reaktiovaiheeseen tyypillisiä oireita ovat itkuisuus, pelko, suru, aggressiivisuus ja syällisyys. Fyysiset oireet voimistuvat. Fyysisinä oireina voi esiintyä esimerkiksi väsymystä, pahoinvointisuutta ja univaikeuksia. (Työturvallisuuskeskus, väkivalta pois työpaikalta -opas 2020, 34–35.)

Käsittelyvaiheessa väkivaltilanteen kokenut alkaa hyväksymään tapahtunutta. Tämä vaihe voi kestää muutamasta kuukaudesta useampaan vuoteen. Käsittelyvaiheessa oireet alkavat lieventymään, mutta oireina saattaa silti esiintyä muun muassa ärsyyntyvyyttä ja muistivaikeuksia. Oireiden lieventyessä on kuitenkin muistettava, että jos väkivaltilanteen kokenut ei tässä vaiheessa saa asian käsittelyyn apua, seurauksena voi olla traumaperäinen stressireaktio.

Uudelleen suuntautumisen vaihe voi kestää loppuelämän. Väkivaltilanteen kokenut voi hyväksyä tapahtuneen ja kykenee läpikäymään asiaa ilman voimakkaita oireita.

(Työturvallisuuskeskus, väkivalta pois työpaikalta -opas 2020, 34–35.)

2.2 Akuutti kriisi

Sana kriisi tulee alun perin kreikan sanasta ”krisis”, joka on tarkoittanut eroa. Kriisi merkitsee myös muutosta ja liikettä ja siihen liittyy ajallinen rajallisuus. Kriisillä on selkeä alku ja päätös. Kriisi voi kuvata laajuudeltaan hyvin isoja asioita kuten maapalloa uhkaava ilmasto kriisi tai se voi tarkoittaa yksittäisen ihmisen kohtaamaa kriisiä. (Heiskanen 1995, 17.)

Akuutti kriisi, jollainen voi myös poliisiin kohdistuva väkivaltilanne olla, voi myös laukaista aikaisempia kriisejä. Nämä aikaisemmat kriisit voivat olla kokonaan tai osittain torjuttuja ja ne on voitu jättää psyykkisesti käsittelemättä. Käsittelemättömät kriisit voivat tuoda esille piilossa olleet tuskalliset muistot. Tällaisessa tilanteessa ihminen joutuu selviytymään samaan aikaan akuutista kriisistä ja käsittelemään menneiden tapahtumien tunteita. Mitä enemmän akuutti ja selvittämätön kriisi muistuttavat tunnetilaltaan toisiaan sitä todennäköisempää on, että aiemmat piiloon jääneet kriisit aktivoituvat. (Heiskanen 1995, 20.)

Poliisien keskuudessa vallitsee usein edelleen vaikenemisen ja kieltämisen ilmapiiri, joka voi olla esteenä kriisin käsittelylle. Tarja Heiskasen toimittamassa kirjassa Henkinen tuki ja onnettomuudet, kerrotaan, kuitenkin siitä, mitä kieltäminen ja asian käsittelemättä jättäminen voi aiheuttaa. Puolustusmekanismina kieltäminen tulee usein esiin silloin, kun useat samanaikaiset kriisit ylittävät sietokyvyn. Kun jokin kriisin laukaiseva tekijä kielletään mielessä, sillä voidaan vähentää psyykkistä rasitusta sietokyvyn rajoille. Usein kriisissä olevat ihmiset, eivät halua ajatella kipeää asiaa, koska he uskovat asian unohtuvan siten nopeammin ja puhumisen vain pahentavan asiaa. Käsittelemätön kriisi rajoittaa kuitenkin elämää, koska ihmisen energiaa sitoutuu tuolloin välttämiskäyttäytymiseen. Ihminen alkaa silloin joko tiedostamatta tai tietoisesti välttää kriisitalanteen mieleen tuovia tapahtumia ja asioita. Psyykkisiä oireita voi lisätä myös välttämiseen mahdollisesti liittyvä ennakoiva pelko. Käsittelemättömät tunteet ohjaavat käyttäytymistä alitajuisesti, vaikka tunteiden vaikutusta ja olemassaoloa omiin valintoihin ei tiedostaisikaan. Tällainen edellä mainittu tunteiden patoaminen ja välttely voi siis johtaa siihen, että poliisilla on jo valmiiksi psyykkistä kuormitusta, joka saattaa alitajuisesti vaikuttaa hänen käyttäytymiseensä ja toimintaansa poliisin tehtävissä. Koska nämä käsittelemättömät tunteet, voivat

ohjata ihmistä alitajuisesti, voi niillä olla myös työturvallisuutta vaarantava vaikutus. Poliisimies ei välttämättä toimikaan aiemmin sovitulla tai ennakoitavalla tavalla. (Heiskanen 1995, 20.)

Käsitlemättömät akuutit kriisit voivat myöhemmin aiheuttaa henkilöllä traumaperäisen stressihäiriön eli Post-traumatic stress disorder (PTSD). Traumaperäinen stressihäiriö voi esiintyä henkilöllä, joka on kokenut poikkeuksellisen uhkaavan tapahtuman tai hän on kokenut tai nähnyt traumaattisen tapahtuman, johon sisältyi kuolema, vakava loukkaantuminen tai sellaisen uhka. Lisäksi traumaperäinen stressihäiriö voi esiintyä henkilöllä, joka toistuvasti näkee onnettomuuden tai väkivallan seurauksia. Traumaattiseen tilanteeseen liittyen ilmenee esimerkiksi jatkuvia muistikuvia, hetkellisiä voimakkaita takauksia, painajaisia tai ahdistuneisuutta oloissa, jotka muistuttavat koettua tapahtumaa. Henkilöllä voi esiintyä lisäksi, joko kykenemättömyyttä muistaa joitakin keskeisiä asioita tapahtumasta tai hänellä on jatkuvia psyykkisen herkistymisen ja ylivireyden oireita. Traumaperäisen stressihäiriön oireet ilmaantuvat kuuden kuukauden sisällä tapahtumasta. (Traumaperäinen stressihäiriö, Duodecim Käypä hoito, luettu 23.2.2022.)

2.3 Purkukeskustelun teoriaa

Defusing eli purkukeskustelu on ryhmäkeskustelu, joka tapahtuu mahdollisimman pian kriittisen tapahtuman jälkeen ja lähtökohtaisesti toteutetaan 12 tunnin sisällä tapahtuneesta. Purkukeskustelun aikana jaetaan omia kokemuksia ja tunteita tapahtuneesta. Purkukeskustelun tarkoituksena on purkaa ja tasoittaa tuntemuksia, jolloin osallisella on helpompi palata normaaliin elämään. Purkukeskustelun päätteeksi mietitään jatkohoidontarvetta. (Cardinal, 2021.) Menetelmän on kehittänyt amerikkalainen psykologi Jeffrey Mitchell 1980-luvun loppupuolella. Mitchell kehitti defusing-menetelmänsä ammatti-ihmisten traumaattisten kokemusten välittömään purkamiseen. Menetelmä on tarkoitettu juuri sellaisten ammattilaisten käyttöön, jotka kohtaavat työssään paljon tällaisia tilanteita, lähinnä poliisi, pelastushenkilöstö ja sairaaloiden poliklinikkahenkilökunta. (Saari 2000, 149.)

Defusing tarkoittaa suomennettuna pommin vaarattomaksi tekemistä. Purkukeskustelussa ikään kuin puretaan traumaattisen kokemuksen muodostama pommi ihmisestä (Saari 2000, 150). Defusing-menetelmää voidaan kuvailla psyykkisenä ensiapuna, jonka aikana järkyttävä tai traumaattinen tilanne pyritään käsittelemään mahdollisimman pian tapahtumien jälkeen. Defusing-istunnolle on useammassa lähteessä määritelty neljä päätavoitetta. Tavoitteet ovat kriittisen tilanteen aiheuttamien reaktioiden vähentäminen, työkyvyn palauttaminen ja tilanteen normalisointi, kokemusten jakaminen vertaisryhmän kanssa ja jatkotoimenpiteiden arviointi. Istunnossa ei ole tarkoitus keskittyä siihen, miten tilanteessa toimittiin eikä mahdollisesti sattuneisiin virheisiin. Defusing-istunnon tavoitteena on myös vertaistukiverkoston hyödyntäminen ja kokemusten jakaminen. Defusing-istunnossa työntekijä huomaavat usein, etteivät he ole yksin omien reaktioidensa kanssa, vaan myös muiden kriittisessä tilanteessa olleiden reaktiot ovat usein samankaltaisia. (Rantaeskola ym. 2015, 184–186.)

Yleinen käytäntö purkukeskusteluissa on, että organisaation sisältä koulutetut henkilöt vetävät purkokokouksen. Heidät on koulutettu myös tunnistamaan purkokokouksen järjestämisen tarve. Purkukeskustelun kesto on 20–45 minuuttia ja menetelmän kehittäjä Mitchellin mukaan purkukeskustelu on epäonnistunut, jos se kestää kauemmin. Purkokokouksella on oma rakenteensa ja se alkaa johdannolla, jossa kerrotaan, mitä on tapahtunut ja miksi purkukeskustelu on järjestetty, samalla kerrotaan lyhyesti mitä purkukeskustelussa tapahtuu. Keskusteluvaiheessa läpikäydään traumaattinen tapahtuma. Olennaisia kysymyksiä ovat mitä itseasiassa tapahtui, sekä mitä kukin osanottaja teki, kuuli, näki ja koki. Tarkoituksena on, että osanottajat saavat purkaa mielestä päällimmäiset tunteensa tapahtumaan liittyen. Jos joku osanottajista menee liian syvälle omien tunteidensa erittelyyn, hänet pitää keskeyttää ja ohjata keskustelu jälkeen itse tapahtumaan. Informaatiovaiheessa kerrotaan, mitä tilanteen jälkeen on tapahtunut esimerkiksi, miten uhrin voivat. Lisäksi voidaan taustoittaa tapahtumaa syitä enemmän. Informaatiovaiheessa osanottajille kerrotaan myös tavallisista psyykkisistä reaktioista, joita tapahtuman jälkeen osallisille voi tulla. (Saari 2000, 150–151.)

Debriefing eli psykologinen jälkipuinti on menetelmä, jossa puretaan ammattilaisen avulla hiljattain tapahtunut äkillinen trauma tai kriisi. Jälkipuinnin aikana käydään kokemukset ja tapahtumien kulku läpi 1–5 päivää tapahtuman jälkeen, jotta tapahtuman aiheuttaman psyykkiset ja fysiologiset jälkireaktiot lieventyisivät. Työyhteisössä, kuten poliisissa menetelmää käytetään vaaratilanteiden tai henkeen kohdistuvan uhan jälkeen. Debriefing-menetelmässä noudatetaan aina samanlaista runkoa. Ensimmäiseksi käydään läpi, mitä on tapahtunut ja tämän jälkeen kukin osallistuja käy läpi oman kokemuksensa tilanteesta. Lopussa käydään läpi mitä, trauman jälkeen on odotettavissa ja millä aikavälillä sekä mietitään mahdollista jatkohoidontarvetta. (Mehiläinen Debriefing, luettu 30.1.2022.)

2.4 Purkukeskustelun ja jälkipuinnin erot

Kriittisten ja traumaattisten tilanteiden käsittelyyn liittyen on monia eri termejä sekä menetelmiä ja niiden samankaltaisuus saattaa aiheuttaa vaikeuksia hahmottaa, millaisesta menetelmästä milloinkin on kyse. Poliisihallituksen määräyksissä on kyse defusingista eli purkukeskustelusta, mutta hyvin samankaltainen sana debriefing eli jälkipuinti, tulee samankaltaisissa yhteyksissä usein vastaan. Nämä termit on helppo sekoittaa samankaltaisuuksiensa takia, mutta käytännössä ne eroavat toisistaan huomattavasti.

Claes-Otto Hammarlundin kirja Kriisikeskustelu on kattava teos kriisien, stressin, konfliktien ja jälkipuinnin käsittelystä. Kirjassa kerrotaan myös purkukeskustelun ja jälkipuinnin eroista. Purkukeskustelu järjestetään heti akuutissa vaiheessa eli välittömästi traumaattisen tai kuormittavan tilanteen jäl-

keen ja se järjestetään yleensä sen työyhteisön kesken, joka on osallistunut tilanteeseen. Purkukeskustelut käydään yleensä myös saman ammattikunnan kesken, esimerkiksi palomiehet käyvät oman purkukeskustelun ja poliisit oman, vaikka he olisivat olleet osallisia samassa tilanteessa. Purkukeskustelussa käsitellään enemmän ajatuksia ja kognitioita, eikä niinkään tunteita ja aistivaikutelmia. Tilanteen jälkipuinti taas tapahtuu akuutin vaiheen jälkeen, myöhemmin kuin purkukeskustelu. Jälkipuinnissa käsitellään kriittiseen tai traumaattiseen tapahtumaan liittyviä ajatuksia, tunteita, mieleen nousseita muistoja sekä sitä persoonallisuuden osaa, jota kutsutaan sisäiseksi maailmaksi. (Hammarlund 2001, 122–123.)

Menetelmältään purkukeskustelu on yksinkertainen ja kerronta on jäsenitelemätöntä, tapahtumat käsitellään pinnallisesti ja tavoitteena on ryhmän yhteishengen parantaminen. Jälkipuinnissa kyse on yksityiskohtaisesta kerronnasta ja tapahtuma käsitellään syvällisemmin. Syvällisempi käsittely tähtää normalisoitumiseen sekä ryhmän ja yksilön selviytymiskeinojen parantumiseen. Erona näiden eri menetelmien välillä on myös se, että purkukeskustelussa ryhmän mahdollisesti sisäiset ristiriidat ja ryhmän sisäisen sosiaalisen pelin ovat merkittävässä osassa, kun taas jälkipuinnissa ryhmän tavanomaiset ristiriidat ovat lähes merkityksettömiä. (Hammarlund 2001, 123.)

3 VÄKIVALTA TYÖSSÄ

3.1 Työssä kohdattava väkivalta

Osa opinnäytetyömme aihetta on poliisin kohtaama väkivalta. Väkivalta voi yleisesti tarkoittaa mitä tahansa hyökkäävää käyttäytymistä, jolla on tarkoituksena tietoisesti vahingoittaa toista ihmistä. Fyysinen väkivalta on henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sellaisen voiman käyttämistä, joka voi aiheuttaa fyysisen, seksuaalisen tai henkisen vamman. Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan muuta kuin fyysistä väkivaltaa, henkiseksi väkivallaksi lasketaan myös uhkaaminen fyysisellä väkivallalla. (Rantaeskola ym. 2015, 6.) Väkivaltaan liittyväksi käsitteeksi voidaan katsoa liittyvän myös käsite työväkivalta, joka määritellään työssä tapahtuvaksi, hyväksyttävästä käyttäytymisestä poikkeavaksi käytökseksi tai tapahtumaksi. Tällaisen tapahtuman katsotaan olevan kyseessä, kun työntekijää vastaan on hyökätty tai häntä on vahingoitettu tai uhattu siten, että hänen hyvinvointinsa on vaarantunut. (Rantaeskola ym. 2015, 6–7.)

Asiakastyöväkivallalla tarkoitetaan työnantajan ja työsuhteen ulkopuolisen tahon esimerkiksi asiakkaan, potilaan tai omaisen, joko työntekijään tai työnantajan edustajaan kohdistamaa tekoa, joka liittyy työhön tai ammattiasemaan. Asiakastyöväkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista ja se voi olla mitä tahansa loukkaavasta käytöksestä fyysiseen väkivaltaan, ryöstöön tai muihin rangaistaviin tekoihin saakka. Asiakastyöväkivalta voi olla yhden tai useamman ihmisen aiheuttamaa ja se voi olla yksi yksittäinen tapahtuma tai toistuvaa ja järjestelmällisempää. Näille kaikille väkivallan muodoille yhteistä on se, että ne synnyttävät pelkoa ja epävarmuutta, ei ainoastaan niille, jotka kokevat väkivaltaa vaan myös niille työyhteisön jäsenille, jotka saavat tietää tapahtumasta. Yleisimpiä työtehtävissä kohdattavia väkivallan muotoja ovat uhkailu ja pelottelu. (Rantaeskola ym. 2015, 7–8.)

Nykyään yhä useampi ammattiryhmä kohtaa työssään väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyviä henkilöitä. Uhkaavasti käyttäytyviä henkilöitä voidaan nykyään kohdata missä tahansa ja milloin tahansa. Aggressiivisesti tai uhkaavasti käyttäytyviä henkilöitä kohdetaan kuitenkin erityisesti turvallisuusalalla, jossa työntekijöiden yhtenä tehtävänä on rajoittaa kansalaisten toimintaa tarvittaessa ja puuttua järjestyshäiriöihin. (Rantaeskola ym. 2015, 8.) Riskiammateiksi on työturvallisuuskeskus vuonna 2010 luokitellut turvallisuus-, opetus-, sekä sosiaali- ja terveysalan ammatit. Tyypillisintä ja useimmiten toistuvaa väkivaltaa on uhkailun kohteeksi joutuminen ja muu henkinen väkivalta. (Työturvallisuuskeskus 2010.)

3.1.1 Uhkaavan käyttäytymisen taustatekijöitä

Aggressiivista ja uhkaavaa käyttäytymistä voivat aiheuttaa monet erilaiset syyt ja taustatekijät. Tällaista käytöstä aiheuttaa harvoin yksi tapahtuma tai tilanne, sillä erilaiset elämäntilanteet ja henkilökohtaiset ominaisuudet altistavat väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Käytöksen voi laukaista esimerkiksi

turhauma tai vastoinkäymisten aiheuttama stressi, usein väkivaltaisen käytöksen aiheuttaa monien eri vaikeuksien kasaantuminen. Tällaisia taustatekijöitä, jotka osin ovat yhteiskunnallisiakin, ovat esimerkiksi syrjäytyminen, työttömyys, taloudelliset vaikeudet, ihmissuhdeongelmat ja mielenterveyshäiriöt. Aggressiivisen käytöksen riskiä lisää alkoholin ja muiden päihteiden väärinkäyttö. Aggressiivinen käytös voi myös olla sallittua jonkin ihmisryhmän normeissa. Tällaista normi-ilmastoa voi esiintyä esimerkiksi väkivaltaisesti käyttäytyvissä nuoriso- ja rikollisryhmissä. (Rantaeskola ym. 2015, 8–9.)

Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan reagoi ongelmiin ja pettymyksiin aggressiivisesti. Aggressiivisen käytöksen riskiä lisäävät äkkipikaisuus ja temperamentin lyhytjännitteisyys, tietyt persoonallisuushäiriöt sekä päihteiden aiheuttamat sekavuustilat. Eriasteisen aggressiivisen käytöksen riskiä lisäävät myös erilaiset stressaavat tilanteet ja olosuhteet, kuten jonottaminen, ihmisjoukon ympäröimänä oleminen, fyysinen kipu, nälkä, väsymys ja yöaika. Humalatila voi heikentää myös yksilön sekä ihmisryhmän kontrollia käyttäytymiseensä, mikä voidaan huomata esimerkiksi viikonloppuisin ravintoloissa ja taksijonoissa. Häiriköinti on osittain ikä- ja sukupuolisidonnaista. Suurimman osan väkivallasta ja vakavista häiriöistä aiheuttavat miehet. (Rantaeskola ym. 2015, 8–9.)

3.2 Työnantajan velvollisuudet ja työturvallisuus

Vaikeiden ja haastavien tilanteiden ratkaisemista ja kohtaamista ei saa jättää yksittäisen työntekijän eikä työryhmän vastuulle. Työväkivallan kohtaamisessa on kyse työntekijän henkisestä ja fyysisestä työsuojelusta ja siten myös työturvallisuudesta. Työsuojelu on työnantajaan kohdistuva lakisääteinen velvollisuus. Työntekijän turvallisuudessa on myös kyse perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Koska perustuslain (PeL 731/1999) 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen, on turvallisuus työpaikalla siis työntekijän perusoikeus. Työturvallisuudesta on säädetty työturvallisuuslaki, jonka tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja -olosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Työturvallisuuslain tarkoituksena on myös esimerkiksi ehkäistä työtapaturmia ja työstä sekä työympäristöstä aiheutuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja. (Rantaeskola ym. 2015, 37–38.)

Työntekijän tulisi ilmoittaa väkivaltatilanteista ja sellaisten uhkista työnantajalle, jonka tulisi ottaa ilmoitukset huomioon arvioidessaan työhön liittyviä vaaroja ja päivittäessään vaaroihin kohdistuvia arvioita. Ongelmana tässä nähdään kuitenkin se, että työntekijät eivät aina ilmoita väkivaltatilanteista työnantajalle, eikä työnantajalla siksi ole tarpeellisia tietoja väkivallan uhasta. Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu myös arvioida, onko työtehtävässä mahdollista kohdata väkivaltaa eli onko kyseessä erityistä vaaraa aiheuttava työ. (Rantaeskola ym. 2015, 38–41.) Jos suoritettu vaarojen arviointi osoittaa, että työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, saa työterveyslain (TyöturvL 738/2002) mukaan tällaista työtä tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön pätevä työntekijä.

Työntekijälle saattaa aiheutua haastavien asiakkaiden kohtaamisesta stressiä, joka voi koetella työntekijän fyysistä ja psyykkistä jaksamista. Jos haastava tilanne eskaloituu väkivallaksi, työntekijä altistuu kriittiselle tilanteelle, joka voi muodostua traumatisoivaksi kokemukseksi. Stressaavat tilanteet aiheuttavat kokijalleen väistämättä sekä fyysisiä, että psyykkisiä muutoksia. Työnantajan ei pidä aliarvioida haastavien asiakkaiden käytöksestä aiheutuvia vaikutuksia työntekijään. Työnantajan ei pidä myöskään mitätöidä stressaavien tilanteiden työntekijässä aiheuttamia tunteita, kuten syyllisyyttä, kostonhalua, pelkoa tai häpeää. Työntekijän työihtiävyys sekä työkyky saattavat joutua koetukselle, ellei tapahtuneita stressaavia tilanteita käsitellä rakentavasti. (Rantaeskola ym. 2015, 165.)

Jokaisessa organisaatiossa tulisi olla valmiiksi suunnitellut kanavat ja tavat asiakastyössä tapahtuneiden vaikeiden tilanteiden selvittämiseksi. Haastavia tapahtumia tulee luonnollisesti vastaan eritasoisia, joten myös tilanteiden jälkitoimet on järjestettävä kyseessä oleva tapaus huomioon ottaen. Jokaisesta haastavasta tilannesta ei ole välttämättä tarpeen purkaa tai purku voi olla hyvin epävirallinen juttuokio kollegan kanssa. Jälkitoimien tarve ja eri tilanteista toipuminen on aina yksilöllistä. Sama tilanne voi toiselle työntekijälle olla vaikea, jopa kriittinen tai traumatisoiva ja toiselle työntekijälle sama tilanne voi olla normaali työpäivään kuuluva tapahtuma. Vaikka on oletettavaa, että työntekijä tulee työssään kohtaamaan haastavaa käytöstä ja väkivaltaa, ei voida silti olettaa, ettei tällä olisi vaikutusta työntekijään. (Rantaeskola ym. 2015, 165–166.)

4 POLIISIN KOHTAAMA VÄKIVALTA

4.1 Virkamiehen vastustaminen

Henri Rikander toteaa väitöstutkimuksessaan, että poliisi joutuu erittäin todennäköisesti kohtaamaan eriasteista väkivaltaa turvatessaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisiin kohdistuvien väkivallantekojen määrä on tilastojen mukaan kaksinkertaistunut vuosien 1999 ja 2018 välillä ja väitöstutkimuksessa todetaan, että lähes puolet poliiseista joutuu fyysisen väkivallan kohteeksi kuukausittain. (Rikander 2019, 3.) Suomessa poliisi tekee vuodessa noin 90 000 kiinniottoa sisältäen poliisilain ja pakokokeinolain mukaan kiinniotetut henkilöt. Tähän määrään suhteutettuna suomalainen poliisi kohtaa väkivaltaa tai sen uhkaa noin kahdessa prosentissa tapauksista, esimerkiksi Yhdysvalloissa sama luku on noin yhdeksän prosenttia. (Rikander & Sutela 2020, 6.)

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, joka

1) käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa pakottaakseen virkamiehen tekemään tai jättämään tekemättä julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen,

2) muuten käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa sellaisen virkatoimen johdosta sitä suorittavaa virkamiestä vastaan tai

3) käyttää väkivaltaa virkamiestä tai häneen 15 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevaa henkilöä vastaan kostaakseen sellaisen virkatoimen, on tuomittava virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa. (Rikoslaki 16:1 1998/563)

Virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön täytyminen ei edellytä, että väkivallan käyttämisestä tai sillä uhkaamisesta koituisi virkamiehelle seurauksia. Virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen yritystä ei löydy rikoslaista, sillä virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistö täyttyy, vaikka tekijä tai uhkaaja ei onnistuisi saavuttamaan konkreettisesti tarkoitustaan. Rangaistavaa on siis väkivallan käyttö tai sillä uhkaaminen välittömästi teon alettua. (Rikander & Sutela 2020, 6.)

Virkamiehen vastustaminen:

jos virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, huomioon ottaen väkivallan tai uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa tehty, rikoksentehtyjä on tuomittava virkamiehen vastustamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. (Rikoslaki 16:2 1998/563)

Kyseessä on virkamiehen vastustaminen, kun teko täyttää virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön, mutta tekoa on pidettävä kokonaisuutta arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa tehtynä. Lieventävinä seikkoina huomioonotettavia voivat olla esimerkiksi teko-olosuhteet, tilanteen kehittymiseen vaikuttaneet seikat sekä virkamiehen käyttäytymisen merkitys tilanteessa. Lainkohdassa virkamiehen vastustamisesta ei mainita sanaa vähäinen, kuten esimerkiksi lievän pahoinpitelyn lainkohdassa mainitaan. Lainsäätäjä on tällä tavalla halunnut ilmaista sitä, että virkamieheen kohdistuvaa väkivaltaa ei missään tilanteessa tule pitää vähäisenä tai lievänä. (Rikander 2018, 13.)

4.2 Poliisiin kohdistuva väkivalta

Kaaviosta numero 1 käy ilmi, miten rikosten virkamiehen vastustaminen ja virkamiehen väkivaltainen vastustaminen määrä on viimeisen 20 vuoden aikana muuttunut. Kaaviossa näkyy siis edellä mainituista rikoksista tehtyjen rikosilmoitusten määrä, mikä ei kerro kuitenkaan koko kuvaa siitä, kuinka paljon poliisiin kohdistuu väkivaltaa. Kaikista tapauksista ei tehdä välttämättä rikosilmoitusta. Virkamies ei myöskään ole jokaisessa tapauksessa poliisi, vaikka usein näin onkin. Kaavio antaa kuitenkin ymmärrystä siihen, miten usein virkamiestä, joka poliisikin on, vastustetaan.

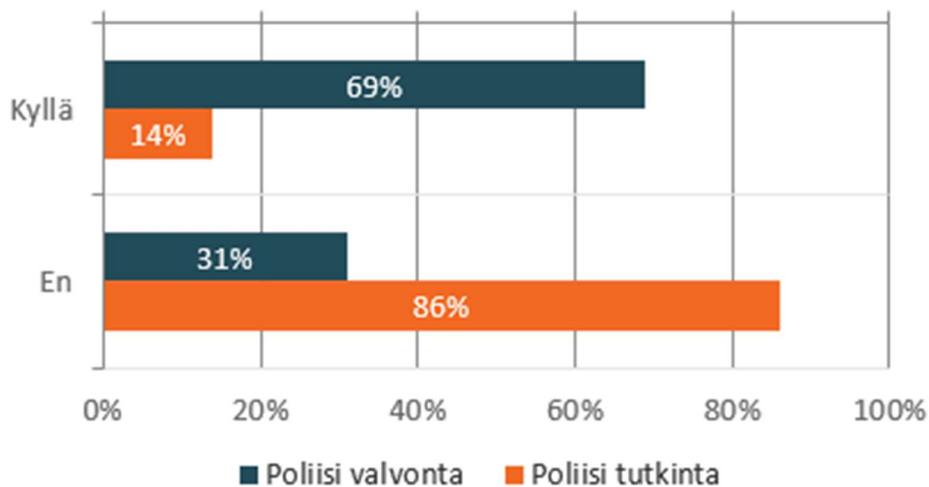

Kaavio 1.

Kaavion lähde: Otso Ritonummi / YLE uutisten artikkelista ”Puukoilla ja putkenpätkillä uhatuksi joutuminen nykyisin poliisin arkea – tavallinen keikka voikin paljastua ansaksi, YLE uutiset 1.6.2020.”

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto teetti vuonna 2019 kyselytutkimuksen poliiseille ja tutkimukseen vastanneista kentällä toimivista poliiseista 70 prosenttia kertoi kohdanneensa fyysistä väkivaltaa viimeisen kahden vuoden aikana. Tutkinnassa työskentelevistä kyselyyn vastanneista poliiseista 14 prosenttia oli kohdannut vastaavana aikana työssään väkivaltaa. Kaavioista numero kaksi ja kolme selviää kyselyyn vastanneiden poliisien kokemus työssään kohtaamasta väkivallasta viimeisen kahden vuoden aikana sekä kyselyyn vastanneiden poliisien kokemaa konkreettista uhkaa samalta ajanjaksoilta. Taulukoissa on eritelty valvonta- ja hälytystehtävissä ja tutkinnassa työskentelevien poliisien vastaukset. Kyselyyn vastasi yhteensä 3401 jäsentä ja kyselyn vastausprosentti oli 34. Vastaajista 61 prosenttia oli miehiä ja naisia oli 39 prosenttia. Vastaajista 82 prosenttia työskenteli poliisin hallinnon alalla. (SPJL Jäsenkysely 2019.)

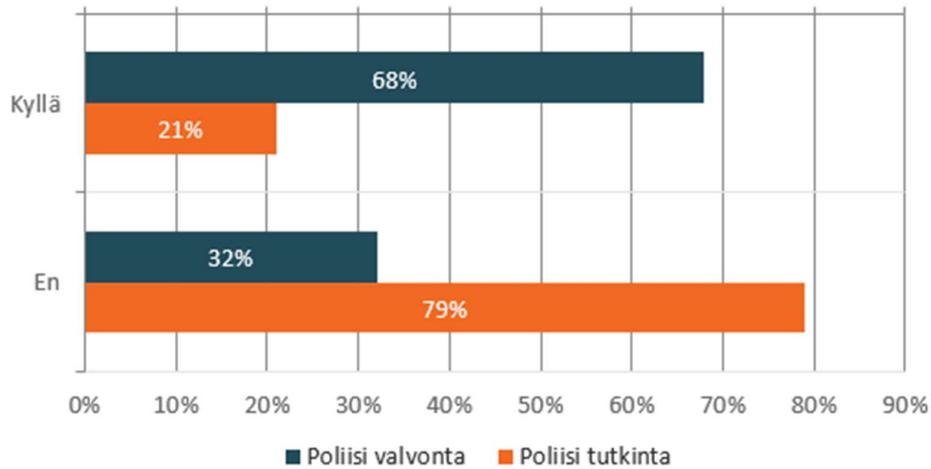
Oletko itse kohdannut työssäsi fyysistä väkivaltaa viimeisen kahden vuoden aikana?

Kaavio 2.

Kaavion lähde: SPJL, PowerPoint-esitys, Jäsenkyselyn julkistustilaisuuden materiaalit 26.2.2020.

Oletko itse kohdannut työssäsi konkreettista uhkaa viimeisen kahden vuoden aikana?

Kaavio 3.

Kaavion lähde: SPJL, PowerPoint-esitys, Jäsenkyselyn julkistustilaisuuden materiaalit 26.2.2020.

Suurin osa väkivaltaa kohdanneista poliiseista kertoo kokevansa väkivaltaa töissä muutaman kerran vuodessa. Valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevistä poliiseista noin viidesosa kohtaa väkivaltaa kuukausittain, osa jopa viikoittain. Kaikkia poliisin kohtaamia väkivaltatapauksia ei ilmoiteta eteenpäin ja osa jopa kokee, että jossakin määrin väkivalta kuuluu poliisin työn luonteeseen. Poliisin kohtaama väkivalta on lisääntynyt viime vuosina, minkä lisäksi poliisi kohtaa yhä enemmän huumeiden vaikutuksen alaisia ja aseistautuneita henkilöitä. (Rautio, 2020)

Poliisipartiolla on usein tehtävälle mennessään puutteellisia alkutietoja, jolloin varautuminen tilanteeseen voi olla hyvinkin puutteellista. Jos kaikki tapahtumaan liittyvät seikat, esimerkiksi kohdehenkilön vaarallisuus olisi tehtävälle menevällä partiolla tiedossa, osaisivat he varautua tilanteeseen oikealla tavalla. Toisaalta, koska poliisin työssä on paljon asioita, jotka ovat yllättäviä, voi kohdehenkilö yllättäen pakottaa poliisit voimankäyttötilanteeseen. (Rikander 2017, 12–13).

4.3 Poliisi ja voimankäyttö

Poliisi pyrkii hoitamaan tehtävänsä ilman voimankäyttöä tai heihin kohdistuvaa väkivaltaa. Poliisilain 2 luvun 18 pykälän mukaan, jos poliisin virkatehtävää suorittaessaan on syytä epäillä vastarintaa, on voimakeinojen käyttöön varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä ymmärrettävällä tavalla.

Tällä pyritään siihen, että kohdehenkilö luopuisi vastarinnasta eikä poliisin tarvitsisi käyttää voimakeinoja. Suomessa poliisi ei yleisesti ottaen turhaan provosoi asiakkaita, ja vastarinnasta huolimatta poliisimiehet pohtivat lähtökohtaisesti tilanteeseen soveltuvaa lievintä tehokasta voimakeinoja ja he pidättäytyvät käyttämästä äärimmäisiä voimakeinoja, ettei voimakeinojen kohteelle aiheutuisi vammoja. Poliisin itsekontrollia näissä tilanteissa säätelee osittain ulkoinen paine. Nykypäivänä kamerakännököitä on paljon ja poliisin on mietittävä voimakeinonsa oikeuttamista erityisesti ulkopuolisen katsojan näkökulmasta. (Rikander 2017, 14–16).

Voimankäyttötilanteiden aikana, sekä ennen voimankäyttötilanteen alkua poliisit tuntevat jännityksen ja pelon kaltaisia tuntemuksia ja tapahtuman jälkeisinä päivinä he kokevat myös huolen kaltaisia tuntemuksia. Rikanderin tutkielmassa käy haastattelujen kautta ilmi, että tilanteet, joissa poliisimiehet eivät olleet itse kokeneet tapahtumaa vakavaksi, tai heille ei ollut tilanteessa syntynyt vammoja oli tilanteen purkua ajatellen keskustelu ollut asiakeskeistä. Puhumisen tarve oli suurempi tilanteissa, joissa oli yllättävä ja konkreettinen väkivaltatilanne. Mitä vakavampi väkivallan uhka oli kyseessä, tai jos poliisille oli tilanteesta tullut fyysisiä vammoja, sitä suurempi tarve oli poliisimiehillä puhua asiasta jo autossa tilanteen jälkeen. Henkeen ja terveyteen liittyvän tapahtuman jälkeen poliisimiehet ovat kokeneet tarvetta puhua asiasta myös läheisilleen, minkä seurauksena poliisit ovat pohtineet, että kuinka paljon tapahtumista voi kertoa heille aiheuttamatta suurta huolta ja murhetta. Jos tapahtumista ei ole kertonut läheisilleen, on kertomatta jättäminen joillekin poliiseille aiheuttanut unettomuutta. (Rikander 2017, 17–20.)

Voimankäyttötilanteissa poliisiin itseensä kohdistuu usein väkivaltaa ja osalle virkamiehen väkivaltainen vastustaminen on hyvinkin arkipäiväistä. Poliisin kohtaama väkivalta vaikuttaa tämän psyykkiseen hyvinvointiin heikentävästi. Tästä huolimatta Suomessa on poliisien keskuuteen syntynyt työssä kohdatun väkivallan osalta sietämisen kulttuuria. Jos kohdehenkilöllä ei ole käyttänyt vastustamisen yhteydessä mitään esineitä vaan hän on vastustanut poliisia vain fyysisellä voimalla, suhtautuu poliisi tähän väkivaltaan lähinnä tavanomaisesti, pois lukien tilanteet, jossa poliisia on puraistu, syljetty kohti kasvoja tai revitty hiuksista. Tapauksissa, jossa poliisia on onnistuttu vahingoittamaan puremalla, sylkemällä, lyönneillä tai potkuilla, ovat poliisit pääsääntöisesti kokeneet vihaa ja epäoikeudenmukaisuutta. Kokemansa väkivaltatilanteiden jälkeen poliisimiehet ovat käyttäneet paljon aikaa tapahtumien läpikäymiseen oppimismielessä, ja samalla he ovat hakeneet oikeutta omaan toimintaansa. (Rikander 2017, 16, 20–22.) Voimankäyttötilanteissa merkitystä on myös hallinnan tunteella, jolla tarkoitetaan sitä, missä määrin poliisi koki kriittisessä tilanteessa voivansa itse vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Kun hallinnantunne eli kokemus omasta kontrollista on säilynyt kriittisessä tilanteessa hyvin, on psyykkinen selviytyminenkin usein parempaa. (Kaunisto 2021, 243.)

Väkivaltatilanteet aiheuttavat erilaisia psykologisia ongelmia monille poliiseille, esimerkiksi unihäiriöitä, jatkuvaa huolta, hallitsemattomia itkukohtauksia sekä väkivaltatilanteiden takaumia. Osa poliiseista on muuttanut käyttäytymistään väkivaltatilanteen jälkeen ja he saattavat olla aiempaa varovaisempia sekä pitää turvaetäisyyttä ihmisiin. Jotkut poliisit ovat muuttuneet aggressiivisemmiksi väkivaltatilanteen jälkeen, ja he ovat alkaneet arvottaa omaa turvallisuuttaan huomattavasti aiempaa enemmän. (Rikander & Sutela 2020, 3.)

5 KRIITTISTEN TILANTEIDEN JÄLKITOIMET

Ensimmäinen valtakunnallinen määräys kriittisten tilanteiden jälkitoimista astui voimaan 1.5.2012. Poliisihallinnon määräys kriittisten tilanteiden jälkitoimista perustuu työturvallisuuslakiin. Purkukeskustelutoiminta vaatii onnistuakseen sekä valtakunnallisen määräyksen että yksikön tarkentavan ohjeen. Lisäksi se vaatii vastuuhenkilöitä, ohjaajien koulutusta, luottamusta, tiedottamista sekä raportointia. Jotta kriittisten tilanteiden jälkitoimet toimivat halutulla tavalla on kyseinen järjestelmä oltava kaikkien tiedossa. (Järvenpää 2013, 17, 26–27.)

5.1 Kriittisten tilanteiden jälkitoimet poliisihallinnossa

Poliisihallinto on antanut määräyksen kriittisten tilanteiden jälkitoimista ja määräys ohjaa poliisiyksiköiden toimintaa, jotta jälkitoimet olisivat toimivia sekä yhdenmukaisia. Uusin määräys on tullut voimaan 01.07.2019 ja on voimassa 01.07.2024 asti. Poliisityön vaarallisia puolia ei voida kokonaan poistaa, joten kriittisistä tilanteista selviämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Määräyksessä kriittisillä tilanteilla tarkoitetaan työssä kohdattuja tilanteita, jotka voivat aiheuttaa terveyttä haittaavia stressireaktioita. (POL-2019-14546, 1.)

Poliisihallitus on määrännyt, että yksiköiden on järjestettävä purkukeskustelutilaisuuksia ainakin seuraavissa tilanteissa: tilanteet, joissa on mukana ase ja muissa uhkatilanteissa, jos poliisi on joutunut käyttämään asetta, kuolemantapaukset virkatehtävissä, työkollegan kuolema tai vakava loukkaantuminen, väkivallan kohteeksi tai sen uhan alle joutuminen, erityisen järkyttävät tilanteet sekä poliisiuhkaukset tai maalittamisen kohteeksi joutuminen. Purkukeskusteluita tulee järjestää matalalla kynnyksellä, jos kriittisessä työtilanteessa on ollut työharjoittelua suorittava opiskelija, työuran alussa tai uusissa tehtävissä oleva työntekijä tai muuten kokematon työntekijä. (POL-2019-14546, 2.) Poliisiyksikön omassa purkukeskustelussa sekä kaikissa muissa jälkitoimien vaiheissa voidaan hyödyntää oman työterveyshuollon osaamista. (POL-2019-14546, 4.)

Poliisissa kokemuksellinen purkukeskustelu perustuu vertaistukeen ja näiden purkukeskusteluiden ohjaajat ovat poliisihallinnosta tähän tehtävään koulutettuja. Tämä ensimmäisen vaiheen purkukeskustelu järjestetään lähtökohtaisesti ryhmäkeskusteluna, mutta tarvittaessa esimerkiksi yksilökeskustelukin voidaan järjestää. Jokaisen yksittäisen poliisimiehen vastuulla on, että hänen esimiehensä tietää tapahtuneesta kriittisestä tilanteesta. Tällä varmistetaan, että esimies on tietoinen tapahtuneesta, sillä hänellä on velvollisuus järjestää edellä mainittu purkukeskustelu. Operatiivisessa tilanteessa tämä järjestelyvastuu kuuluu kenttäjohtajalle tai yleisjohtajalle. Jos edellä mainittu esimies on itse ollut osallinen kriittisessä tilanteessa, on tieto tapahtuneesta vietävä tämän esimiehelle. (POL-2019-14546, 3.)

Purkukeskustelu on järjestettävä koulutetun ohjaajan avulla, ennen kuin tilanteessa osallisena olleiden työvuoro loppuu. Purkukeskustelun ohjaajan pitää olla sellainen henkilö, joka ei itse ole ollut osallisena kriittisessä tilanteessa. Jos omalta poliisilaitokselta ei tilanteen ulkopuolista ohjaaja löydy, voi sellaista tiedustella toiselta poliisilaitokselta. Purkukeskusteluiden ohjaajat sekä kriittisten tilanteiden koordinaattorit voidaan irrottaa yleisjohtajan pyynnöstä työtehtävistään tarvittaessa ja he voivat olla purkukeskustelutoiminnan käytettävissä jälkitoimien suorittamisen ajan. (POL-2019-14546, 3.)

Esimiehellä on vastuu siitä, että hän ohjaa kriittisessä tilanteessa olleet työntekijät tarvittaessa päivystyspoliklinikalle tai työterveyshuoltoon. Yksittäinen poliisimies voi itse myös olla yhteydessä työterveyshuoltoon. Tilanteessa osallisena olleet voivat myös olla yhteydessä poliisipappiin tai jos poliisiasemalla on sovittua tukitoimintaa oman paikkakunnan seurakunnan voivat halukkaat olla yhteydessä seurakuntaan, josta he voivat saada keskustelutukea. Samaan kriittiseen tilanteeseen liittyen on järjestettävä useampi purkukeskustelu, jos esimerkiksi ohjaaja, lähiesimies tai tilanteessa ollut haluaa. Jälkitoimien koordinaattorille on tällöin ilmoitettava asiasta, jotta hän pystyy organisoimaan jatkokeskusteluja. (POL-2019-14546, 3–4.)

Jokaisella poliisiyksiköllä on oltava valmiina toimintamalli poikkeustilanteita varten. Poikkeustilanteeksi lasketaan esimerkiksi erilaiset kriittiset tilanteet. Toimintamallissa on oltava tieto siitä kuka ottaa yhteyttä työterveyshuoltoon sekä kuka työterveyshuollossa on asiaan liittyvä yhteyshenkilö. Toimintamallista on myös selvittävä, miten palvelut suunnitellaan sekä miten toteutetaan esimerkiksi psykologipalveluiden poikkeava tarve. Kriittisen tilanteen purkukeskusteluun osallistuminen on tilanteessa olleelle osa työvelvoitetta, mutta muut jälkitoimet ovat vapaaehtoisia (POL-2019-14546, 4,6.)

Tiivistettynä kriittisessä tai väkivaltaisessa tilanteessa ollut poliisimies voi saada tukea purkukeskustelusta poliisiyksikön sisällä, työterveydestä, seurakunnalta sekä posttraumatyöpajoista. Yksittäinen poliisi voi lähiesimiehensä tai työterveyden kautta hakea haluamaansa tukea.

5.2 Lounais-Suomen poliisilaitos ja purkukeskustelun toteuttaminen

Poliisilaitoksilla on omat määräykset liittyen purkukeskusteluiden järjestämiseen ja millaisissa tilanteissa niitä on järjestettävä. Lounais-Suomen poliisilaitoksella purkukeskustelu järjestetään välittömästi purkukeskustelua vaativan tilanteen jälkeen, ennen kun työvuoro loppuu ja poliisimies lähtee kotiin. Itse tilanteessa olleella poliisimiehellä on velvollisuus välittää tieto sattuneesta tilanteesta, jotta purkukeskustelun järjestämisvastuussa oleva henkilö tulee tietoiseksi asiasta ja ryhtyy järjestämään tilaisuutta. Järjestämisvastuussa ei voi olla henkilö, joka on itse ollut tilanteessa mukana. Esimerkiksi kentällä järjestämisvastuussa on vuoron kenttäjohtaja ja kenttäjohtajan itse ollessa tilanteessa mukana siirtyy vastuu hänen esimiehelleen. (POL-2021-34712, 1–2.)

Lounais-Suomen poliisilaitoksella tilanteet, joissa purkukeskustelu kuuluu osaan työvelvoitetta ovat muun muassa aseelliset ja muut uhkatilanteet, työkaverin kuolema tai vakava loukkaantuminen, vakavat läheltä piti -tilanteet, väkivallan kohteeksi tai sen uhan alle joutuminen sekä poliisiuhkauksen tai maalittamisen kohteeksi joutuminen. (POL-2021-34712, 2.)

Purkukeskustelun järjestämisvastuussa olevan henkilön on otettava yhteyttä oman poliisilaitoksensa sisällä sellaiseen henkilöön, jolla on koulutus purkukeskusteluiden vetämiseen. Tämän kanssa sovitaan sopivan rauhallinen ja häiriötön paikka sekä aika purkukeskustelua varten. Seuraavaksi järjestelmävastuussa oleva henkilö huolehtii siitä, että jokainen tilanteessa työskennellyt poliisimies saa tiedon missä ja milloin purkukeskustelu järjestetään. (POL-2021-34712, 2.)

Jos purkukeskustelu tulee järjestää laajemmalle joukolle, on huolehdittava siitä, että paikalle saadaan tarpeeksi purkukeskustelun ohjaajia sekä siitä, että jokainen tilanteessa ollut poliisimies saa tarvitsemansa tuen. Lounais-Suomen poliisilaitoksessa on tällaisten tapahtumien takia nimetty koordinaattori poliisipäällystä. (POL-2021-34712, 2.)

Purkukeskustelun vetäjän vastuulla on sekä keskustelun pitäminen sekä mahdolliset jälkitoimet siitä eteenpäin. Jos purkukeskustelun vetäjä arvioi, että käsitelty työtilanne vaatii lisätyöstämistä, hänen on suositeltavaa sitä istunnossa mukana olleille. Jos joku työtilanteessa mukana ollut kokee tarvitsevänsä jatkotyöstämistä asian käsittelemiseksi, on purkukeskustelun vetäjän autettava häntä viemään asiaa eteenpäin työterveyden kautta. (POL-2021-34712, 2–3.)

5.3 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos ja purkukeskustelun toteuttaminen

Kuten aiemmin on mainittu, poliisilaitoksilla on omat määräykset liittyen purkukeskusteluiden järjestämiseen ja millaisissa tilanteissa niitä on järjestettävä ja miten. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen ohjeistus on huomattavasti suppeampi kuin Lounais-Suomen poliisilaitoksen ohje. Tämän ohjeen toisessa kappaleessa mainitaan, että kyseisen ohjeen lisäksi tulee noudattaa Poliisihallituksen määräystä kriittisten tilanteiden jälkitoimista poliisihallinnossa. (POL-2019-66639, 1.)

Jokainen henkilöstöön kuuluvalla on velvollisuus ilmoittaa esimiehelleen tapahtumasta, joka edellyttää jälkitoimia ja esimiehen tehtävänä on sitten aloittaa jälkitoimet ilmoittamalla asiasta eteenpäin joko yleisjohtajalle tai poliisilaitoksen purkukeskusteluryhmän jäsenelle. Jos operatiivisessa tilanteessa on tapahtunut asia, joka kaipaava jälkitoimia, on vastuu näiden toimien arvioinnista tilannejohtajalla, kenttäjohtajalla tai yleisjohtajalla. Jälkitoimia vaativan tilanteen jälkeen järjestetään purkukeskustelu, jossa ohjaajana on koulutuksen saanut ohjaaja. Purkukeskustelu on osa työvelvoitetta tilanteessa mukana olleelta henkilöstöltä. (POL-2019-66639, 2.)

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksessa on purkukeskustelun ohjaajaryhmä. Ohjaajat ovat suorittaneet poliisihallinnon ohjaajakoulutuksen. Ohjaajille on ohjeistuksessa määritelty tiettyjä kriteerejä, eli heidän on oltava vapaaehtoisia, henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan ohjaajaksi sopivia sekä oltava työympäristössä luotettavia. Jos purkukeskustelua vaativa tilanne tapahtuu, eikä koulutusta saanutta ohjaajaa ole töissä, on poliisilaitoksen tilannekeskuksen hälytettävä ohjaaja kotoa. Tässä on huomioitava se, että ohjaajan pitää olla sellainen henkilö, joka ei ole ollut kriittisessä tilanteessa osallisena. Jos tapahtuma on ollut iso tai koskettanut suurta osaa poliisilaitosta, voidaan tarvittaessa hälyttää muilta poliisilaitoksilta koulutettuja ohjaajia. Helsingin johtokeskuksella on lista kaikkien poliisilaitosten jälkipuintikoordinaattoreista ja –ohjaajista. (POL-2019-66639, 1–2.)

Purkukeskusteluiden jälkeen voidaan lisäksi järjestää myöhempiä purkukeskusteluja, määritellä tukitoimenpiteitä ja tukihenkilöitä, ohjata työterveyden pariin tai poliisiin posttraumatyöpajaan. (POL-2019-66639, 2.)

Länsi-Uudenmaan purkukeskusteluryhmä kokoontuu ainakin kerran vuodessa, ja tämän lisäksi purkukeskusteluohjaajat käyvät vuosittain valtakunnallisen sekä HEV-alueen (Helsinki-Espoo-Vantaa) täydennyskoulutuksen mahdollisuuksien mukaan. Ohjaajien on merkittävä pidetyt purkukeskustelut poikkeamatilanneilmoitusjärjestelmään. (POL-2019-66639, 1–2.)

5.4 Länsi-Uudenmaan ja Lounais-Suomen ohjeiden eroja

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen ohje kriisitilanteiden jälkitoimista jättää asiasta tietämättömälle paljon aukkoja. Mielestämme tärkeimmät asiat yksittäiselle poliisimiehelle käyvät kuitenkin ilmi, eli velvollisuus ilmoittaa esimiehelle jälkipuintia vaativasta tapahtumasta sekä sen, että purkukeskustelu on osa jokaisen henkilöstöön kuuluvan työvelvoitetta. Avoimeksi jää muun muassa se, että millainen tapahtuma on sellainen, joka vaatii jälkipuintia, eli ohje jättää sellaisenaan paljon tulkitsemisen varaan ja mahdolliset jälkipuintia vaativat tehtävät voivat täten jäädä ilmoittamatta.

5.5 Aikaisempia tapahtumia, joissa jälkipuintia on käytetty

1980- ja 1990-luvuilla jälkipuinti ja muu henkinen jälkihoito ei poliisiorganisaatiossa ollut vielä kovin yleistä. Seuraavissa kahdessa kappaleessa on käsitelty muutamaa myös erityisesti poliisin henkilöstölle traumaattista tilannetta, joiden jälkeen jälkihoidon tarpeeseen on poliisiorganisaatiossakin herätty.

5.5.1 Jakomäki-Mikkeli-panttivankidraama

Poliisin organisaatiossa jälkihoidon antamisesta on puhuttu jo ainakin vuonna 1986 Jakomäki-Mikkeli-panttivankidraaman jälkeen. Mieshenkilö ryösti pankin Jakomäessä ja otti sieltä kolme panttivankia,

joiden kanssa hän ajoi poliisia pakoon Mikkeliin. Tilanne päättyi siihen, että kaappaaja ja yksi panttivangeista kuolivat, kaappaajan räjäyttäessä auton Mikkelin torilla. Traumaattisten tapahtumien jälkihoito oli tuolloin Suomessa vierasta eikä siitä tiedetty, mutta vaikka tietoa olisi ollut, ei olisi ollut organisatorisia valmiuksia. Selviytyneet panttivangit sekä poliisi jäivät tuolloin vaille jälkihoitoa. Tuolloinkin vuonna 1986 psyykkisiä jälkireaktioita olisi voitu hoitaa ja lieventää ulkopuolisen avun turvin. Poliisihallinnossa kyseinen vaihtoehto sulkeutui kuitenkin pois jo alkuvaiheessa senkin vuoksi, että päähuomio kiinnittyi syyllisten etsimiseen. Jälkihoidosta olisi ollut kuitenkin ehdottomasti apua ja jo vuonna 1995 kirjoitetussa kirjassa todetaan, että poliisin ammatin kannalta jälkihoitoa pidettiin jo tuohon aikaan välttämättömänä. 1990-luvulla poliisihallinnossa jälkipuinti on nähty yhtenä henkisen työsuojelun muotona. (Heiskanen 1995, 105–106.)

5.5.2 Poliisin kuolema yliajossa Lauttasaarella

Vuonna 1993 Helsingin Lauttasaarella tapahtui pankkiryöstö, josta ryöstäjä pääsi karkuun ja ryöstäjää etsittiin usean poliisipartion voimin. Poliisi tavoitti oletetun ryöstäjän auton ja alkoi takaa-ajo Helsingin vilkkaassa iltapäiväliikenteessä. Poliisin koirapartio osallistui myös ryöstäjän etsintään ja poliisiradiosta he kuulivat, että pakeneva auto oli tulossa heidän suuntaansa. Koirapartio jätti autonsa tielle siten, että sen molemmilla puolilla oli tilaa ohittaa. Toinen partion konstaapeleista nousi autosta näyttämään pysäytysmerkkiä kohti tulevalle pakenijalle. Takaa-ajettu auto törmäsi suoraan pysäytysmerkkiä näyttäneeseen konstaapeliin, vauhtia hiljentämättä ja tekemättä yhtään väistöliikettä. Konstaapeli menehtyi saamiinsa vammoihin sairaalassa. Törmääjä jatkoi matkaansa, mutta poliisit saivat hänet hetken kuluttua kiinni. Myöhemmin selvisi, ettei törmääjällä ollut mitään tekemistä pankkiryöstön kanssa. Tapauksen vuoksi Helsingin poliisilaitoksella järjestettiin jälkipuinti-istunto. Istunnossa olivat mukana kaikki, joita tapaus oli kosketanut, myös esimiehet. (Heiskanen 1995, 110.)

5.6 Millaista psyykkistä apua poliisihallinnossa on poliisimiehille tarjolla

Käsitlemättömien kriittisten tai traumaattisten tilanteiden oireet ovat laajoja. Koetun kokemuksen vaikutukset työssä ja yksityiselämässä voivat olla laaja-alaisia. Käsitlemättömät kokemukset saattavat esimerkiksi työtehtävissä muodostaa työturvallisuusriskin. (Andelin, Post-traumaattiset työpajat helpottavat poliisien kuormitusta.) Suomessa akuutti kriisityö alkoi suuresti kehittymään vuonna 1994 tapahtuneen M/S Estonian haaksirikon jälkeen (Järvenpää 2013, 3).

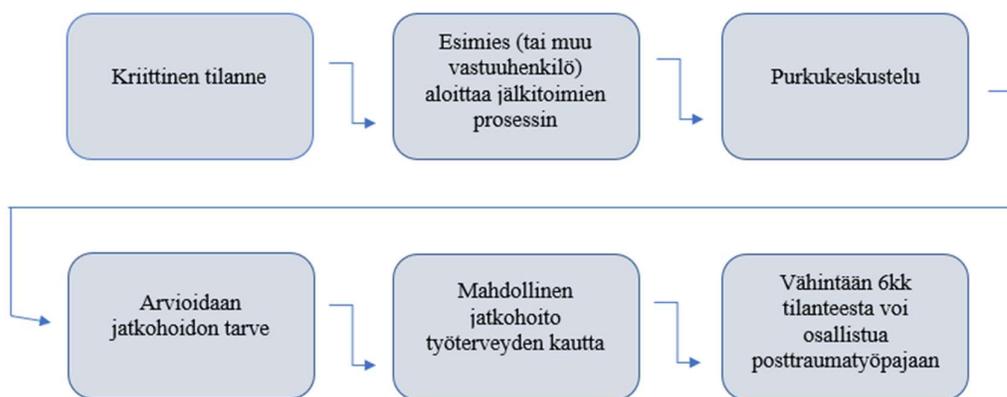
Työturvallisuuslain (738/2002) 2 luvun 8 pykälän mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä työssä. Työnantajan tulee selvittää ja tunnistaa työpaikan vaara- ja haittatekijät sekä pyrkiä mahdollisuuksien mukaan poistamaan tai vähentämään niiden vaikutusta. Työnantajan on myös huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon riittävällä tavalla organisaation kaikkien osien toiminnassa.

Poliisin henkilöstöstä kuka vaan voi joutua kohtaamaan ja käsittelemään kriittisten tilanteiden seurauksia. Poliisityössä altistutaan muun muassa lyhytkestoisiiin ja äkillisiin uhka- ja väkivaltatilanteisiin. Poliisityön vaarallisia puolia ei voi kokonaisuudessa poistaa, joten poliisiyksiköiden on kiinnitettävä huomiota näistä kriittisten tilanteiden selviämiseen ja työyhteisön tarjoamaan tukeen. (POL-2021-34712, 1.)

Pirjo Kuisma toteaa artikkelissaan, että poliisityössä kriittisiltä tapahtumilta ja stressiä aiheuttavilta tilanteilta ei voi välttyä. Vuonna 2011 nimettiin jälkipuintiverkosto valmistelemaan määräystä kriittisten tilanteiden käsittelyyn. Jälkipuintiverkostotyöryhmään kutsuttiin poliisihallinnon asiantuntijoita. Asiantuntijat koostuivat muun muassa psykologeista, poliisipastorista, tutkijoista sekä työhyvinvoinnin asiantuntijoista. Poliisihallinnon määräys astui voimaan vuonna 2012, jonka seurauksena poliisiyksiköihin on koulutettu henkilöitä, joiden tehtävänä on hoitaa omien poliisiyksiköidensä purkukeskusteluja. (Kuisma 2013.)

Poliisin jälkipuinti ei ole kriisiterapiaa, tämä tarkoittaa sitä, että siellä kuunnellaan eikä hoideta. Poliisin jälkipuinnissa käydään läpi epätavallista tehtävää, tehtävässä olleiden poliisimiesten kesken. Keskustelu on ohjattua ja kaikki saavat puhua muiden kuunnellessa. (Järvenpää 2013, 9.)

Poliisihallitus on vuodesta 2012 järjestänyt posttraumatyöpajoja kaksi kertaa vuodessa. (Laurokari, 2016). Poliisin posttraumatyöpajat ovat tarkoitettu poliisin henkilöstöstä sellaisille, joiden kriittinen tilanne on ollut vähintään kuusi kuukautta sitten ja he kokevat vielä tarvetta käsitellä asiaa. (Valtiolla.fi, Posttraumatyöpajat osana poliisin jälkipuintia, 2012)

Kaavio 4: Jälkihoidon prosessi poliisiorganisaatiossa

Kaavion tekijä: Stina Hirvonen, 2022

5.7 Poliisin posttraumatyöpajat

Posttraumatyöpajoja Suomeen olivat tuomassa vuonna 2008 tapahtuneen Kauhajoen kouluampumistapauksen jälkeen ylikonstaapeli Pasi Härkönen ja poliisin työturvallisuudesta väitöskirjan tehnyt hallintotieteiden tohtori ja rikoskomisario Juha Järvelin. (Laurokari, 2016). Härkönen sekä Järvelin toteivat Kauhajoen kouluampumistapauksen jälkeen, että vaikka kriisiapua oli saatavilla, oli se silti riittämätöntä. Härkönen ja Järvelin kävivät omakustanteisesti Yhdysvalloissa posttraumatyöpajassa ja heidän kokemuksensa oli sellainen, että he päättivät tuoda työpajan Suomeen. (Kilpi, 2017.)

Posttraumatyöpaja järjestettiin Suomessa pilottina vuonna 2010 ja vuodesta 2012 niitä on järjestetty kaksi kertaa vuodessa (Järvelin, 2016). Nykyään kolme päivää kestäviä poliisin posttraumatyöpajoja järjestetään vuosittain kahdesti ja joka kerta tulokset ovat hätkähdyttäviä ja osalliset saavat konkreettista apua posttraumaattisiin oireisiinsa. Posttraumatyöpajojen osallistujat kertovat, että tilanteiden jälkipuintia tapahtuu omilla poliisiasemilla niin aktiivisesti, että tapahtumia on puitu asemilla välillä melkein liikaakin. (Kilpi, 2017.)

Yhdysvalloissa posttraumatyöpaja eli Post Critical Incident Seminar järjestettiin ensimmäisen kerran FBI:n agenteille, jotka olivat osallisina ampumavälikohtauksissa vuonna 1985. Vuonna 2016 posttraumatyöpajat olivat jo levinneet Euroopasta Suomeen, Italiaan sekä Sloveniaan. Yhdysvalloissa vastaava järjestetään useammassa osavaltiossa, muun muassa Etelä-Carolinassa, Pohjois-Carolinassa, Georgiassa, Virginiassa ja Ohiossa. (Järvelin, 2016.)

Poliisin posttraumatyöpajat koostuvat kolmesta osasta, luennoista, vertaistuesta sekä EMDR-terapiasta. Työpajoissa on luottamuksellinen ilmapiiri ja poliisilla on helpompi avautua, koska muutkin osallistujat ovat poliiseja. Posttraumatyöpajoissa osallistujille annetaan tietoa kriittisistä työtilanteista sekä niiden aiheuttamasta kuormituksesta. Lisäksi osallistujille kerrotaan, millaiset reaktion ovat kriittisten työtilanteiden jälkeen normaaleja. (Järvelin, 2016.)

Posttraumatyöpajat ovat Poliisihallituksen määräysten mukaista kriittisten tilanteiden jälkitoimia (Järvelin, 2016). Posttraumatyöpajoihin voi osallistua osana jälkitoimia, kun kriittisestä tilanteesta on kulu-
nut vähintään puoli vuotta. Työpajoihin voi osallistua myös työnsä vuoksi kumulatiivista stressiä kokevat. Posttraumatyöpajalle voi jokainen sitä tarvitseva itse hakeutua, mutta myös lähiesimiehet sekä työterveys voivat henkilön suostumuksella lähettää hänet sinne. (POL-2019-14546, 4–5.)

EMDR-terapia (Eye Movement Desensitization and Reprocessing), jota posttraumatyöpajoissa käytetään tarkoittaa suomennettua silmänliiketerapia, jota käytetään muun muassa traumaperäisen stressihäiriön hoitoon. Tekniikalla traumaattisten muistojen käsittely nopeutuu. (Haravuori 2020.)

5.8 Koulutus kriittisten tilanteiden kohtaamista varten

Koulutus kriittisten tilanteiden kohtaamisesta on aloitettava poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoista. Jokaisella tutkintatasolla on poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita perehdytettävä kriittisten tilanteiden jälkipuintiin. Poliisin yksiköissä on myös järjestettävä henkilöstölle valmennusta kohdata kriittisiä tilanteita sekä näiden tilanteiden ennakoimista ja niihin valmistautumista. Henkilöstölle on valmennettava miten kohdata media kriittisten tilanteiden osalta. (POL-2019-14546, 5.)

Poliisihallitus organisoi purkukeskusteluiden ohjaajien koulutusta. Ohjaajaksi haluavien on oltava vapaaehtoisia kyseiseen tehtävään sekä heidän tulee nauttia muun henkilöstön luottamusta. Poliisiyksiköiden on pidettävä huolta siitä, että heidän yksiköissään on aina tarpeeksi aktiivisia ja koulutettuja henkilöitä. Täydennyskoulutusta järjestetään vuosittain, joko valtakunnallisesti, yksikön sisäisesti tai useamman yksikön yhteistyönä. (POL-2019-14546, 5.) Purkukeskusteluiden ohjaajien peruskoulutus kestää 3–5 päivää (POL-2021-34712, 3).

5.9 Jälkitoimien seuranta poliisissa

Purkukeskustelun ohjaajat laittavat pidetyistä purkukeskusteluista seurantatiedot poikkeamatilanneilmoitusjärjestelmään. Poliisin jälkipuintiverkosto ja työsuojelun keskustoimikunta seuraavat tämän avulla, miten valtakunnallisesti kriittisten tilanteiden jälkitoimia poliisilaitoksilla toteutetaan, lisäksi edellä mainitut tahot voivat tarvittaessa olla yhteydessä poliisiyksiköiden työsuojelutoimijoihin. Poliisiyksiköiden työsuojelutoimijoilla on itsellään vastuu seurata yksiköidensä kriittisten tilanteiden jälkitoimien toteutusta ja pitää esimiehet tietoisena näitä. (POL-2019-14546, 7.)

5.10 “Hyvä tietää” -asioita poliisimiehelle liittyen purkukeskusteluihin

Tähän kappaleeseen listasimme asioita, jotka poliisimiehen olisi hyvä tietää ennen purkukeskusteluun osallistumista. Purkukeskusteluun osallistuvan ei tarvitse tietää ennen purkukeskusteluun osallistumista mitään, sillä purkukeskustelun ohjaaja kertoo kaiken tarvittavan. Purkukeskustelusta voi kuitenkin saada enemmän irti, jos tietää hieman etukäteen millaisia asioita purkukeskusteluun käytännössä liittyy.

Purkukeskusteluun osallistuminen sekä niiden valmisteluun käytetty aika on työaikaa ja se on osa työvelvoitetta kaikissa tilanteissa, joissa henkilö itse tai hänen esimiehensä kokee sen tarpeelliseksi (POL-2021-34712, 2–3).

Purkukeskusteluissa ei saa tehdä muistiinpanoja, joten muistiinpanovälineitä ei tarvita. Purkukeskustelut perustuvat ryhmän sopimaan vaihteluun ja luottamukseen (POL-2021-34712, 3).

Posttraumatyöpajoja järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Työpajat koostuvat luennoista, vertaistuesta sekä EMDR-terapiasta. Tilaisuudessa on luottamuksellinen ilmapiiri ja sieltä saa tietoa kriittisistä työtilanteista sekä normaalista ja epänormaalista reaktiosta. (Järvelin, 2016.)

Lähiesimiehen vastuulla on varmistaa, että kriittisessä tilanteessa olleelle henkilöstölle järjestetään purkukeskustelu. Jokaisen yksittäisen poliisimiehen on kuitenkin muistettava, että heillä on velvollisuus itse saattaa tällainen tapahtuma esimiestensä tietoon. Jokaisella lähiesimiehellä sekä kenttäjohtajalla ja yleisjohtajalla on tärkeää olla se tieto, mihin he ottavat yhteyttä, jotta purkukeskustelu saadaan järjestettyä. Poliisiyksiköillä on päällystöstä valittu koordinaattori sekä varahenkilö, joka koordinoi kriittisten tilanteiden jälkitoimia omassa yksikössään silloin, kun jälkitoimia pitää järjestää isommalle joukolle. Poliisiyksiköiden koordinaattoreilla on ajantasainen lista oman yksikkönsä purkukeskustelun ohjaajista yhteystietoineen. Tarvittaessa listaa poliisiyksiköiden koordinaattoreista voi tiedustella Helsingin ja Oulun poliisilaitoksien johtokeskuksista. (POL-2019-14546, 2–3.)

Posttraumatyöpajaan osallistuvan on hyvä tietää, että työpajan järjestämis- ja majoituskustannuksista vastaa poliisihallitus. Osallistujan lähettävä poliisiyksikkö vastaa hänen matka-, päiväraha- ja palkkakustannuksista (POL-2019-14546, 5)

6 POHDINTA

Purkukeskustelut toisen poliisin vetäminä, voivat olla matalamman kynnyksen tukea, joka voi myös olla nopeammin saatavissa, kuin terveydenhuollon ammattilaisen tarjoama tuki. Purkukeskustelun käyminen poliisien kesken voi vaikuttaa luottamukseen ja pienentää poliisimiehen kynnystä puhua kokemastaan asiasta. Myös se, että purkukeskustelu pidetään poliisien kesken voi tuoda osallistujille olon, että kaikki keskusteluun ymmärtävät ainakin jollakin tasolla tapahtunutta ja voivat samaistua tilanteeseen. Ulkopuoliselle puhuminen voi olla joillekin poliiseille tällaisessa tilanteessa vaikeaa, koska esimerkiksi työterveyden lääkäri tai psykologi ei osaa samaistua poliisin työhön.

Poliisilaitoksilla on kokemustemme perusteella yksittäisen poliisimiehen tasolla huono tietämys jälkipuinnista sekä siitä, milloin tai miten sitä järjestetään. Nykypäivänä tarve tällaiselle purkukeskustelutoiminnalle on kasvanut, koska poliisin kohtaaman väkivallan määrä on myös noussut. Olisi hyvä, että myös miehistötason poliisit tietäisivät ja ymmärtäisivät purkukeskustelun tarkoituksen ja mahdolliset hyödyt, jolloin he voisivat mahdollisesti saada siitä enemmän irti, jos he joskus sellaiseen osallistuvat.

Kriittisten tilanteiden jälkitoimiin liittyvässä määräyksessä (POL-2019-14546) mainitaan sellaiset tapahtumat, joiden jälkeen purkukeskusteluja tulisi järjestää. Osa mainituista tapahtumista on hyvin väljästi rajattu, ja ne jättävät paljon oman harkinnan varaan. Esimerkkinä määräyksessä on mainittu aseelliset ja muut uhkatilanteet. Jäimme miettimään miten ja kuka rajaa ne uhkatilanteet, jotka vaativat purkukeskustelua. Jokainen yksilöhän kokee eri lailla tilanteet. Toiselle uhkatilanne voi olla sellainen, että vastapuoli passiivisesti vastustaa kiinniottotilannetta, kun taas toinen voi kokea tilanteen uhkatilanteeksi vasta siinä vaiheessa, kun vastapuolella on jotakin kättä pidempää, esimerkiksi puukko kädessä.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen ohje kriisitilanteiden jälkitoimista jättää asiasta tietämättömälle paljon aukkoja. Mielestämme tärkeimmät asiat yksittäiselle poliisimiehelle käyvät kuitenkin ilmi, eli velvollisuus ilmoittaa esimiehelle purkukeskustelua vaativasta tapahtumasta sekä sen, että purkukeskustelu on osa jokaisen henkilöstöön kuuluvan työvelvoitetta. Avoimeksi jää muun muassa se, että millainen tapahtuma on sellainen, joka vaatii jälkipuintia, eli ohje jättää sellaisenaan paljon tulkitsemisen varaan ja mahdolliset jälkipuintia vaativat tehtävät voivat täten jäädä ilmoittamatta.

Lounais-Suomen poliisilaitoksella on hyvin kattava ohjeistus, jossa määritellään millaisissa tilanteissa, tulisi ainakin järjestää jälkitoimia. Ohjeistuksen loppuosasta käy myös ilmi, että jälkitoimia kehittävä työryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa tarkastelemaan toimintaa sekä pohtimaan koulutustarpeita. Ohjeistus on neljäsvivuihin ja tarkkaan kirjoitettu. Paperilla siis Lounais-Suomen poliisilaitoksen kriittisten tilanteiden jälkitoimien toteuttaminen vaikuttaa mallikkaalta. Kuten aiemmin on mainittu, ohjeessa lukee muun muassa se, että purkukeskustelu on järjestettävä, jos on joutunut väkivallan kohteeksi tai on ollut väkivallan uhan alla. Tämä on hyvin laaja käsite ja pelkästään tämän perusteella voisi kuvitella, että kaikki tilanteet, jossa on ollut esimerkiksi virkavallan väkivaltaista vastustamista, vaatisivat jälkipuintia.

Oman kokemuksemme perusteella, kymmenen kuukauden työharjoittelun ajalta, Länsi-Uudenmaan alueella noudatetaan ohjetta jälkitoimista hyvin. Miehistötasolla tietämys jälkitoimista on hyvin vähäistä, mutta seuraavan esimerkin kautta näkyy se, että esimiestasolla osataan toimia. Esimerkki jälkitoimien järjestelystä tuli toiselle meistä henkilökohtaisena kokemuksena, kun hälytys- ja valvontasektorilla harjoittelussa ollessa erään tehtävän jälkeen partiolle soitettiin ja ilmoitettiin, että purkukeskustelu järjestetään juuri suoritettuna tehtävän jälkipuintina. Tunnin kuluttua poliisiasemalle tuli vieriseltä asemalta purkukeskustelun ohjaaja, jonka kanssa partio meni rauhalliseen tilaan, jossa purkukeskustelu käytiin. Jälkitoimien järjestelyitä varten partio ei ollut yhteydessä kehenkään, mikä viittaa siihen, että esimiestasolla on seurattu alueen tehtäviä ja tilannekuvaa ja purkukeskustelua vaatineeseen tilanteeseen on reagoitu nopeasti.

Opinnäytetyöprosessissa onnistuimme suunnitelmiamme mukaisesti. Valitsemaamme menetelmää eli kuvailevaa kirjallisuuskatsausta varten tutustuimme laaja-alaisesti kriiseistä ja niiden jälkitoimista kertovaan kirjallisuuteen. Tietoa etsimme myös englanninkielisestä kirjallisuudesta, mutta sitä emme työssä juurikaan käyttäneet. Olisimme voineet saada hieman erilaista näkökulmaa työhömmе, jos olisimme verranneet esimerkiksi poliisin Yhdysvalloissa kohtaaman väkivallan määrää Suomen poliisiin. Emme kuitenkaan tehneet näin, koska aihe olisi ylittänyt suunnittelemamme aiheenrajan ja työmmе olisi laajentunut mahdollisesti liikaa. Opinnäytetyön teko eteni suunnitelmiamme mukaisesti ja siinä aikataulussa, jonka olimme itsellemme asettaneet. Suuria haasteita ei työllämme ollut, mutta haasteeksi koimme löytää tietoa siitä, kuinka paljon poliisi kohtaa Suomessa väkivaltaa. Löysimme kuitenkin tähänkin kysymykseen lopulta useammasta lähteestä vastauksia.

Opinnäytetyön teon aikana koimme kehittyvämmе tiedonhankinnassa, lähdekritiikissä sekä tieteellisessä kirjoittamisessa. Opinnäytetyöprosessin koimme myös opettavaiseksi projektinhallinnan ja yhteistyön sekä vastuunjaon suhteen.

6.1 Johtopäätökset

Tutkimuksemme perusteella poliisihallinnossa kriittisten tilanteiden jälkeinen henkinen ensiapu on otettu vakavasti ja purkukeskusteluiden järjestämiselle on matala kynnyks. Henkilökuntaa on myös koulutettu, jotta purkukeskusteluiden pitäminen poliisin omalla henkilökunnalla on mahdollista. Poliisihallitus on antanut määräyksen kriittisten tilanteiden jälkitoimista, ja poliisilaitokset ovat tämän poliisihallituksen ohjeen perusteella tehneet laitoskohtaisesti omat ohjeet purkukeskusteluiden järjestämiseen. Ohjeet eroavat jonkin verran toisistaan, joten tuloksin varaa poliisilaitoksilla ja poliisiasemilla on siis jonkin verran. Tästä saattaa seurata, että toisilla poliisilaitoksilla ja poliisiasemilla purkukeskusteluita järjestetään matalammalla kynnyksellä. Se onko tämä huono vai hyvä asia on hyvin vaikea todeta. Purkukeskustelun hyödyistä löytyy paljon tietoa, mutta joissakin lähteissä on todettu, ettei purkukeskusteluista ole välttämättä hyötyä tai niistä voi olla jopa haittaa.

Poliisin kohtaaman väkivallan määrä on noussut ja poliisi kohtaa väkivaltaa, sen uhkaa ja muita erilaisia kriittisiä tilanteita työssään nykyään melko paljon. Tutkimuksemme tavoite ei ollut selvittää onko purkukeskusteluiden määrä noussut samassa suhteessa väkivallan määrän nousun kanssa, mutta ohjeistuksen perusteella voisi päätellä, että purkukeskusteluiden määrä olisi noussut, koska kohdatun väkivallan määräkin on noussut.

Defusingilla eli purkukeskustelutoiminnalla voi olla suuri merkitys työntekijöiden toimintakyvyn ylläpitämiseen ja vähintäänkin se auttaa siihen osallistujia ymmärtämään millaisia tunteita he saattavat tuntea traumaattisen tai kriittisen tilanteen jälkeen, sekä kuulevat millaisia ajatuksia muilla saman ti-

lanteen kokeneilla on. Poliisilaitosten ohjeistukset antavat ymmärtää, että purkukeskustelun järjestämiseen on hyvin matala kynnyks. Lisäksi purkukeskusteluiden järjestämisen vastuu on esimiehillä, jolloin esimiesten vastuulla on hoitaa tarvittavat henkilöt paikalle. On todennäköisempää, että purkukeskusteluja myös järjestetään aktiivisesti, koska vastuu siitä on jaettu selkeästi esimiehille.

Poliisin jälkipuinti ja purkukeskustelutoimintaa on kehitetty viime vuosina paljon, mutta kehityskohdeena näemme vielä ohjeistuksen ja käytäntöjen yhtenäistämisen. Tällä hetkellä jokainen laitos tulkitsee Poliisihallituksen ohjeita omalla tavallaan ja kriittisten tilanteiden jälkitoimet eivät välttämättä ole yhtä hyvällä tasolla kaikilla Suomen yhdellätoista poliisilaitoksella. Tutkimiemme poliisilaitosten ohjeissa ei ollut myöskään kovin konkreettisia ohjeita laitoskohtaisesti, vaan ne olivat enemmänkin Poliisihallituksen määräyksen lyhennelmiä. Laitoskohtaisissa ohjeissa olisi hyvä olla tarkempia ohjeita ja yhteystietoja, juuri kyseisen laitoksen alueeseen ja poliisiasemiin liittyen.

LÄHTEET

Andelin, Markku. Post-traumaattiset työpajat helpottavat poliisien kuormitusta.

<https://www.epressi.com/media/userfiles/86660/1478725745/poliisien-posttraumaattiset-tyopajat-tiedote.pdf>. Luettu 01.02.2022.

Cardinal, Sherry, 2021. https://www.criticalincidentstress.com/what_is_cism #:~:text=Debriefing%20is%20a%20proactive%20intervention,a%20particularly%20distressing%20critical%20incident.&text=Defusing%20is%20an%20intervention%20that,formal%20version%20of%20a%20debriefing%20. Luettu 30.1.2022

Duodecim Käypä hoito, Traumaperäinen stressihäiriö, 2020. <https://www.kaypahoito.fi/hoi50080>. Luettu 30.1.2022

Hammarlund, Claes-Otto, 2001. Kriisikeskustelu. Kriisituki, jälkipuinti, stressin ja konfliktien käsittely. 2., päivitetty laitos. Käännetty alkuteoksesta Bearbetande samtal. Krisstöd, debriefing, stress- och konflikthantering, suomentanut Riikka Toivanen. Tietosanoma Oy.

Heiskanen, Tarja (toim.) 1995. Henkinen tuki ja onnettomuudet – takaisin elämään. 3. painos. Helsinki, SMS-Tuotano Oy.

Haravuori, Henna, 2020. Lyhytkestoisen psykoterapiatekniikan muoto Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR). <https://www.kaypahoito.fi/nix01356>. Luettu 27.2.2022

Hyyti, Jari & Kauppila, Jaakko & Koskelainen, Mari & Rantaeskola Satu 2015. Haastavat asiakastilanteet – väkivalta työssä. Helsinki, Talentum.

Järvelin Juha, 2016, Poliisin posttraumatyöpajat, menestyksestä toimintaa. <https://intermin.fi/documents/1271139/2278526/J%C3%A4rvelin+Juha.pdf>. Luettu 10.02.2022

Järvenpää, Tuija, 2013. Poliisin Defusing Toiminta valtakunnallinen määräys - paikallinen käytäntö <https://docplayer.fi/8554159-Poliisin-defusing-toiminta-valtakunnallinen-maarays-paikallinen-kaytanto.html>. Luettu 27.2.2022

Kaunisto, Jasmin (toim.) & Hyyti, Jari & Koskelainen, Mari & Nieminen Anne 2021. Poliisityön psykologia. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere 2021.

Kilpi, Marko, 2017, Marko Kilven kolumni: Rikotut poliisit, <https://yle.fi/uutiset/3-9469331> (Luettu 29.1.2022)

Kriittisten tilanteiden jälkitoimien toteuttaminen Lounais-Suomen poliisilaitoksessa POL-2021-34712.

Kriittisten tilanteiden jälkitoimet Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksessa POL-2019-66639.

Kriittisten tilanteiden jälkitoimet poliisihallinnossa POL-2019-14546.

Kuisma, Pirjo, 2013. Poliisihallinto; Kriittisten tilanteiden jälkipuinti tukee työkykyä. <http://uusikaiku.valtiokonttori.fi/poliisihallinto>. Luettu 17.1.2022.

Laurokari, Aki, 2016. Poliisikaan ei kestä mitä tahansa: "Pahoinpidellyn lapsen kohtalo kosketti liikaa". <https://www.aamulehti.fi/kotimaa/art-2000007355391.html>. Luettu 29.1.2022.

Mehiläinen, Debriefing. <https://www.mehilainen.fi/debriefing#:~:text=Debriefing%20on%20menetelm%C3%A4%2C%20jossa%20ammattilaisen,psykkiset%20ja%20fysiologiset%20j%C3%A4lkireaktiot%20lieventyisiv%C3%A4t>. Luettu 30.1.2022.

Mieli, Lounais-Suomen mielenterveys ry. <https://www.mielenterveysseurat.fi/turku/materiaalit/tietoa-kriiseista/vakivalta/#:~:text=V%C3%A4kivallan%20vaikutukset&text=Psykkisi%C3%A4%20vaikutuksia%20ovat%20muun%20muassa,uusiutumiseen%20tai%20sosiaalisiin%20tilanteisiin%20yleens%C3%A4>. Luettu 17.1.2022

Naistenlinja, väkivallalla on seurauksia yksilölle ja yhteiskunnalle. <https://naistenlinja.fi/vakivallan-seuraukset/>. Luettu 17.1.2022

Rantaeskola, Satu & Hyyti, Jaari & Kauppila, Jaakko & Koskelainen, Mari 2015. Haastavat asiakastilanteet – väkivalta työssä. Helsinki, Talentum.

Rautio, 2020. Poliisijärjestö huolissaan: "Vielä eivät pommit räjähtele, mutta sekin voi olla meillä edessä" – poliisit uupuvat ja turhautuvat työssään. <https://yle.fi/uutiset/3-11227528>. Luettu 01.02.2022.

Rikander, Henri 2019. Itä-Suomen Yliopisto, väitöstutkimus. Custos Publicum Gladium Frustra Non Fert – Empiirinen tutkimus poliisin voimankäytöstä ja poliisin kohtaamasta väkivallasta. PunaMusta Oy, Tampere 2019.

Rikander, Henri 2017 Poliisin kokemus virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta Julkaistu: Edilex 2017/43.

Rikander, Henri 2018. Vähimmän haitan tie – rikoslain 16 luvun 1 §:n soveltaminen poliisin käytännössä. Julkaistu: Edilex 2018/36.

Rikander, Henri & Sutela, Mika 2020. Virkamiesten väkivaltaisesta vastustamisesta – onko yhteiskunnallisilla olosuhteilla yhteyttä viranomaisiin kohdistettuun väkivaltaan? Julkaistu: Edilex 2020/15.

Rikander, Henri & Sutela, Mika 2020. Poliisin kohdistuvan väkivallan anatomia: Rikosepäilyjen taustat sekä tekojen vaarapotentiaali. Julkaistu Edilex 2020/34.

Saari, Salli 2000. Kuin salama kirkkaalta taivaalta – kriisit ja niistä selviytyminen. Kolmas uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Vaasan yliopisto.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto. Jäsenkysely 2019. https://www.spjl.fi/liitto/me_olemme/jasenky-sely_2019/jasenkyselyn_julkistustilaisuuden_materiaalit_26.2.2020.4695.news. Luettu 18.1.2022.

Sutela, Mika & Rikander, Henri 2020. Virkamiesten väkivaltaisesta vastustamisesta – onko yhteiskunnallisilla olosuhteilla yhteyttä viranomaisiin kohdistettuun väkivaltaan? Julkaistu Edilex 15/2020.

Työturvallisuuskeskus 2010. Työväkivallan riskiammatit. Työturvallisuuskeskuksen raporttisarja 1/2010.

Työturvallisuuskeskus, väkivalta pois työpaikalta -opas, 2020.

Valtiolla.fi, Posttraumatyöpajat osana poliisin jälkipuintia, 2012. <https://www.valtiolla.fi/hanke/posttraumatyopajat-osana-poliisin-jalkipuintikaytantoja/>. Luettu 20.2.2022

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. PS-Kustannus, Jyväskylä.

YLE uutiset. Katri, Kirsi, 28.5.2020. ”Puukoilla ja putkenpätkillä uhatuksi joutuminen nykyisin poliisin arkea – tavallinen keikka voikin paljastua ansaksi” <https://yle.fi/uutiset/3-11371465>. Luettu 20.2.2022.